

Severoamerický choroš *Fibroporia radiculosa* (pórnatka sírožlutá) nalezen v Československu

The North American polypore *Fibroporia radiculosa* was found in Czechoslovakia

Petr Vampola

Autor zveřejňuje nález rozlité chorošovitě houby *Fibroporia radiculosa* (Peck) Parm. v Československu. Novou lokalitou tohoto vzácného druhu je Panský les u Zbilidy v okrese Jihlava, v západní části Moravy (leg. et det. P. Vampola, 15. VIII. 1991, PRM 874087, MJ 227/91). Tato nápadně žlutě zbarvená pórnatka roste saprofyticky na mrtvých jehličnanech a vzácně listnáčích. Dosud byla známa pouze ze Severní Ameriky, a to z Kanady, USA, Kostariky a Jamajky. V Evropě kromě Československa roste také v Německu a Rakousku, ale mykology je tam určována jako *Poria saxonica* Dörfelt.

The author reports a finding of a resupinate polyporaceous fungus *Fibroporia radiculosa* (Peck) Parm. in Czechoslovakia. The forest "Panský les" near Zbilidy in the district Jihlava in the western part of Moravia is a new locality of this rare species (leg. et det. P. Vampola, 15th August 1991, PRM 874087, MJ 227/91). This striking yellow *Poria* grows saprophytically on dead conifers and rarely on hardwoods. Till now it was known only from North America, i.e. from Canada, USA, Costa Rica and Jamaica. Except Czechoslovakia this fungus grows in Europe in Germany and Austria too but there it has been by mycologists determined as *Poria saxonica* Dörfelt.

Choroše patří k nemnohým skupinám hub, u kterých jsou areály rozšíření jednotlivých druhů poměrně dobře známé. Zejména to platí o choroších Evropy a Severní Ameriky, které byly v poslední době předmětem několika dobrých monografických prací. Mykoflóra obou kontinentů je dosti podobná, Severní Amerika je však co do počtu známých druhů chorošů nepoměrně bohatší. Pro mnohé druhy je také Severní Amerika považována za jediný areál jejich rozšíření. Nálezy takovýchto druhů v jiných částech světa jsou proto vždy překvapením a budí oprávněnou pozornost mykologů. Nelze totiž uspokojivě zodpovědět, zda příčinou takovýchto překvapivých nálezů je extrémní vzácnost těchto druhů v jiných částech světa a tedy i možnost jejich dřívějšího přehlížení, nebo postupné šíření severoamerických druhů mimo mateřský kontinent. Ani jednu z obou možností nelze totiž jednoznačně vyloučit a zřejmě obě mohou být v určitých případech pravdivé.

Jako konkrétní příklad je možno uvést nedávný nález pórnatky sírožluté – *Fibroporia radiculosa* (Peck) Parm. v Československu (český název pórnatka sírožlutá je zde navrhován vzhledem k nápadnému sírověžlutému zbarvení čerstvých plodnic). Novou lokalitou tohoto druhu je Panský les u Zbilidy v okrese Jihlava, v západní části Moravy, v nadmořské výšce cca 650 m. Pórnatka sírožlutá zde roste převážně na pařezech, méně již na mrtvých kmenech smrku ztepilého (*Picea abies*), lze ji však najít i na pařezech a ležících kmenech borovice lesní (*Pinus sylvestris*) a vzácně se může rozlévat i po starých plodnicích chorošů (např. *Heterobasidion annosus*). První doklady byly na zmíněné lokalitě sbírány 15. VIII. 1991 (PRM 874087, MJ 227/91).

Přestože tento druh byl dosud znám pouze z některých zemí severoamerického kontinentu (Kanada, USA, Kostarika, Jamajka), není zřejmě československý nález prvním nálezem evropským. V Evropě byl totiž tento druh objeven již přibližně před třiceti lety v sousedním Německu a odsud později popsán jako nový druh pro vědu pod jménem *Poria saxonica* Dörfelt (1974). I když jsem zatím neměl možnost studovat typus *Poria saxonica*, je vzhledem k výstižnému autorovu popisu druhu nepochybné, že obě houby jsou identické a *Poria saxonica* Dörfelt je pouze synonymem *Fibroporia radiculosa* (Peck) Parm. V Německu byl tento druh nalezen již na několika lokalitách (Dörfelt 1974, 1981, Krieglsteiner 1991) a zcela nedávno byl publikován také z Rakouska (Ricek 1989).

Fibroporia radiculosa (Peck) Parmasto - *Conspectus Systematis Corticiacearum*, p. 177, 1968.

Syn.: *Polyporus radiculosus* Peck, N. Y. State Mus. Ann. Rep. 40: 52, 1887. - *Poria radiculosa* (Peck) Sacc., Syll. Fung. 6: 314, 1888. - *Antrodia radiculosa* (Peck) Gilbn. et Ryv., Mycotaxon 22: 363, 1985. - *Poria flavida* Murr., Mycologia 13: 174, 1921. - *Poria subradiculosa* Murr., Mycologia 13: 175, 1921. - *Poria luteofimbriata* Baxt., Mích. Acad. Sci. Arts Lett. Papers 23: 287, 1938. - *Poria saxonica* Dörfelt, Veröff. Mus. Naturk. Karl-Marx-Stadt 8: 61, 1974. - *Amyloporiella saxonica* (Dörfelt) Krieglsteiner, Zeitsch. f. Mykol. 57: 36, 1991 (invalid. publ.).

Pórnatka sírověžlutá tvoří jednoleté, nevrstevnaté a zcela rozlité plodnice v podobě nepravidelných, ale poměrně rozsáhlých povlaků plochy až několika dm². Zejména na svislých plochách jsou povlaky nejprve hladké, bělavé nebo slabě zarůžovělé, místy však také sírověžluté a lze je poměrně snadno sloupnout ze substrátu. Teprve později se na nich vytvářejí rourky, které jsou na svislém podkladu nápadně stupňovité a dosahují délky až 6 mm. Rourky jsou u čerstvých plodnic poměrně tlustostěnné, sírověžlutě zbarvené (jako rourky čerstvých plodnic *Laetiporus sulphureus*) a na řezu plodnicí nápadně kontrastují s bělavým subikulem. Ostří rourek je jemně brvité a na styku stěn rourek tvoří jakési malé špičky. Póry jsou okrouhlé až hranatě okrouhlé, 3-4 na 1 mm. Nápadným znakem jsou hojné, 0,5-2(3) mm tlusté rhizoidy, které jsou krémově zbarvené a pronikají hluboko do substrátu. Rhizoidy jsou nejpočetnější u plně vyvinutých plodnic rostoucích na dřevu již značně rozloženém hnilobou a naopak u mladých plodnic, rostoucích na relativně málo rozloženém dřevu, nejsou často vůbec patrné. Chuť čerstvých plodnic je mírná, snad jen nepatrně nakyslá, pach však je velmi silný a nepříjemný, připomínající směs pachů čerstvých plodnic *Fomitopsis pinicola* a *Gelatoporia pannocincta*.

Hyfový systém je dimitický, tvořený generativními a skeletovými hyfami. Generativní hyfy jsou tenkostěnné, hojně větvené, na přehrádkách s přezkami, ca 2-4,5 µm tlusté. Skeletové hyfy jsou 3-6 µm tlusté, tlustostěnné, nehojně větvené a jejich stěna v Melzerově činidle, zvláště u silnějších preparátů, působí dojmem slabé amyloidity. U preparátů připravených v KOH stěna skeletových hyf směrem dovnitř bobtná a postupně vyplní celý vnitřní prostor hyfy. Hymenium je tvořeno bazidiemi, bazidiolami a nehojnými vřetenovitými cystidiolami. Bazidie jsou tetrasporické, kyjovité, někdy v horní části

poněkud zaškrbené, s bazální přezkou, 17-27(30) x 6-7,5(9) μm velké. Spory jsou hyalinní, hladké, elipsoidní, 5-6,2(7,7) x 2,8-3,9 μm velké.

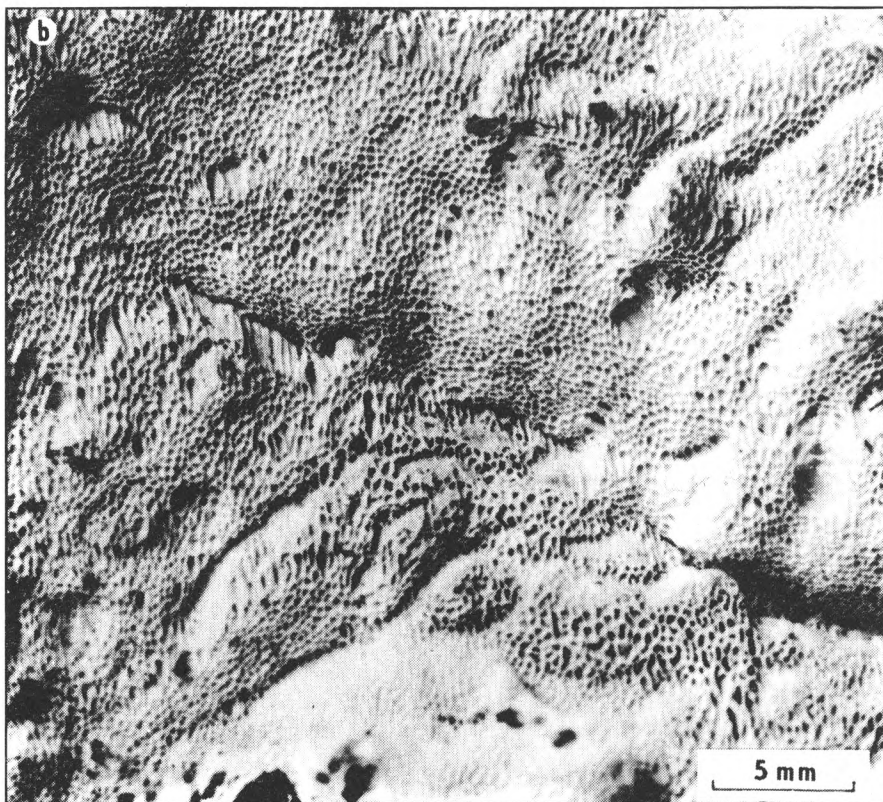
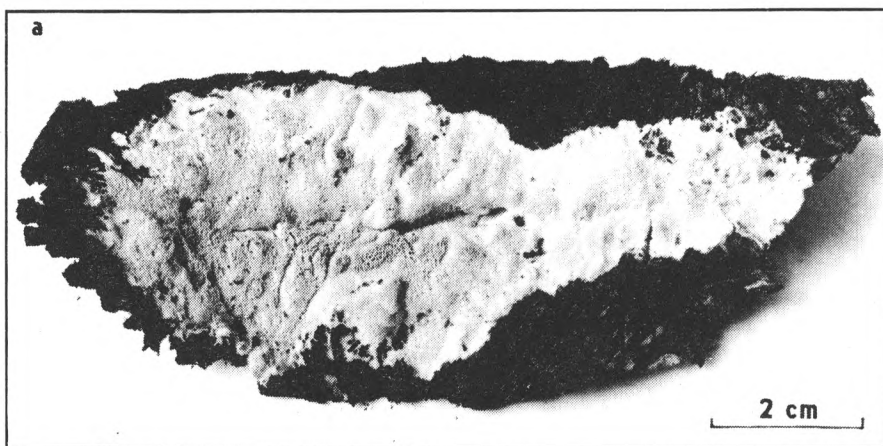
K ověření správnosti určení československého nálezu byly jako srovnávací materiál použity dvě položky ze Severní Ameriky, a to pol. no. 4300 z herbáře J. L. Lowe a pol. no. 31072 z herbáře W. B. Cooka, které byly zapůjčeny z herbáře Národního muzea v Praze (PRM 559419, 531895).

Pórnatka sírožlutá je druhem saprofytickým, rostoucím převážně na mrtvém dřevu jehličnanů, velmi vzácně i listnáčů. Ze Severní Ameriky uvádějí Gilbertson a Ryvarden (1986) tyto rody hostitelů: *Cornus*, *Fraxinus*, *Larix*, *Liquidambar*, *Pinus*, *Platanus*, *Pseudotsuga*, *Quercus* a *Taxodium*. Lombard a Gilbertson (1965), kteří mimo jiné popisují kultury tohoto druhu, pak navíc uvádějí ještě druhy rodů *Castanea*, *Robinia* a *Tsuga*. Z Československa, Německa a Rakouska je možno doplnit jako dalšího hostitele *Picea abies*. Z hlediska způsobu rozkladu dřeva patří pórnatka sírožlutá mezi houby celulozovorní a působí hnědou hnilobu.

Literatura

- DÖRFELT H. (1974): Charakteristische Pilze der montanen Fichtenwälder des Oberen Westerzgebirges. - Veröff. Mus. Naturk. Karl-Marx-Stadt 8: 37-64.
- DÖRFELT H. (1981): *Poria saxonica* H. Doerfelt - eine auffallende Pilzart montaner Fichtenforste im Westerzgebirge. - Ber. Arbeitsgem. sächs. Bot., N. F. 11: 217-222.
- GILBERTSON R. L. et RYVARDEN L. (1986): North American polypores. Vol. 1, Abortiporus - Lindtneria. 1-433 p., Fungiflora, Oslo.
- KRIEGLSTEINER G. J. (1991): Über neue, seltene, kritische Makromyzeten in Westdeutschland XIII. Porlinge, Korallen-, Rinden- und Gallertpilze. - Zeitschr. Mykol. 57: 17-54.
- LOMBARD F. F. et GILBERTSON R. L. (1965): Studies of some western Porias with negative or weak oxidase reaction. - Mycologia 57: 43-76.
- RICEK E. W. (1989): Die Pilzflora des Attergaues, Hausruck- und Kobernausserwaldes. 1-439 p., Wien.

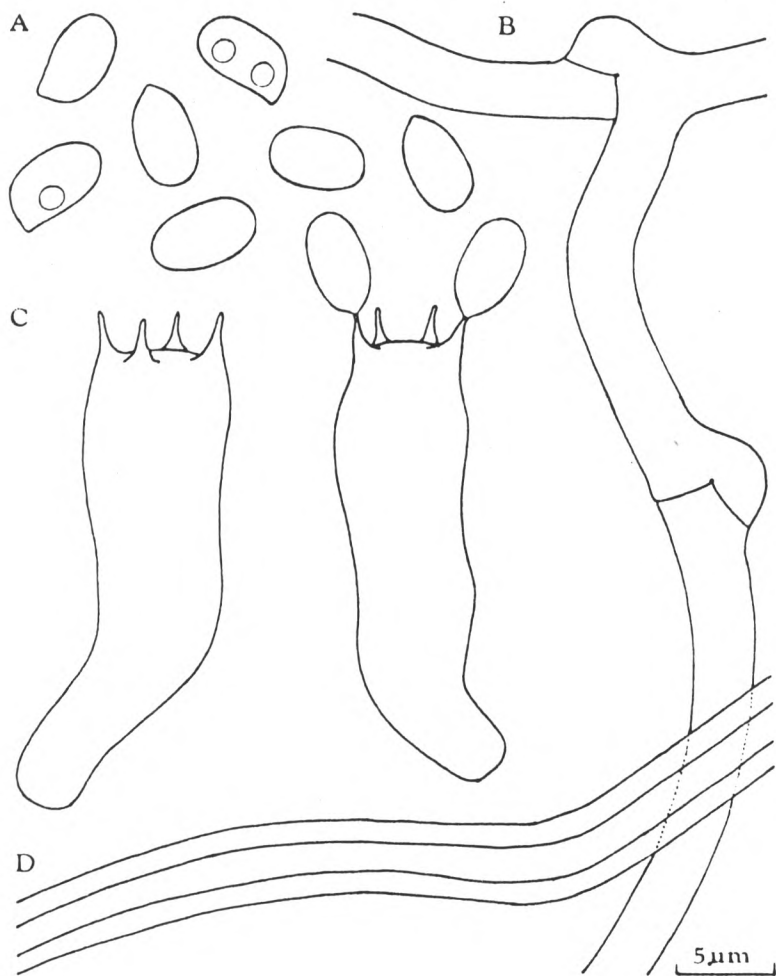
Adresa autora: Petr Vampola, Žižkova 87, 586 01 Jihlava, ČR.

1. *Fibroporia radiculosa* (Peck) Parm. – Pórnatka sirožlutá. Panský les u Zbilid v okrese Jihlava, na pařezu smrku ztepilého, 15. VIII. 1991, leg. et det. P. Vampola (MJ 227/91); a) celkový pohled na plodnici, b) detail pórů. – The forest "Panský les" near Zbilidy in the district Jihlava, on stub of *Picea abies*, 15. VIII. 1991, leg. et det. P. Vampola (MJ 227/91); a) the whole look at the carpophore, b) detail of pores.

Foto P. Vampola

VAMPOLA : FIBROPORIA RADICULOSA

2. *Fibroporia radiculosa* (Peck) Parm. A) výtrusy, B) generativní hyfa, C) bazidie, D) skeletová hyfa. – A) spores, B) generative hypha, C) basidia, D) skeletal hypha.

P. Vampola del.